

Oblici diskriminacije u obrazovnom sistemu Srbije – kako se prepoznaju

prof. dr Zorica Mršević

Zakon o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja

- propisuje da su zabranjene aktivnosti kojima se ugrožavaju, omalovažavaju, diskriminišu ili izdvajaju lica, odnosno grupe lica,
- po osnovu: rasne, nacionalne, etničke, jezičke, verske ili polne pripadnosti, fizičkih i psihičkih svojstava, smetnji u razvoju i invaliditeta, zdravstvenog stanja, uzrasta, socijalnog i kulturnog porekla, imovnog stanja,
- odnosno političkog opredeljenja i podsticanje ili nesprečavanje takvih aktivnosti,
- kao i po drugim osnovima utvrđenim zakonom kojim se propisuje zabrana diskriminacije.
- [

zakonodavni okvir prilično dobar

- **diskriminacija je još uvek prisutna u obrazovnom sistemu.**
- **Dve grupe dece posebno su osetljive kada je pristup obrazovanju u pitanju –**
 - **romska deca i deca sa smetnjama u razvoju**
- **podaci Ministarstva prosvete i nauke pokazuju da raste broj romske dece i dece sa smetnjama u razvoju**

Neophodno je što pre doneti podzakonske akte

- u skladu sa odredbama Zakona o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja, posebno akt koji se odnosi kriterijume za prepoznavanje diskriminacije u obrazovno-vaspitnim ustanovama.
- Samo jedna škola je navela da je u poslednje dve godine bio prijavljen slučaj diskriminacije,
- i to na relaciji učenik-učenik, dok su sve ostale odgovorile da nije bilo diskriminacije

Stavovi i vrednosne orijentacije srednjoškolaca u Srbij

- **Rezultati istraživanja koje je sproveo Helsinški odbor za ljudska prava u Srbij tokom 2011. godine, u srednjim školama u šest gradova u Srbiji,**
- **sa ciljem ispitivanja stepena homofobije, tradicionalizma, konzervativizma i nacionalizma kod srednjoškolaca,**
- **da 36,7% ispitanih ima ekstremno rasistički i šovinistički odnos prema Romima,**
- **dok 32% ima umerene rasističke stavove.**
- **20% učenika podržava tvrdnju “Romi su mentalno manje sposobni za učenje”,**
- **dok 27% veruje da su Romi po prirodi prljavi ljudi.**

Homofobičnost učenika

- skoro trećina učenika je otvoreno homofobična (28,7%),
- dok je umereno homofobičnih 29%.
- Od ukupnog broja otvoreno homofobičnih 22% ispitanika smatra da pripadnici seksualnih manjina zaslužuju batine,
- protiv je 58% a 20 % je neodlučno.

diskriminacija koju vrše pojedinci

- **najčešće rezultat svesne namere da se određenim izjavama ili ponašanjem**
- **povredi dostojanstvo lice ili grupa lica zbog nekog njihovog ličnog svojstva.**
- **Najčešće je takvo ponašanje motivisano mržnjom prema određenim manjinskim grupama, kao što su nacionalne manjine, verske manjine, LGBT populacija i druge društvene grupe.**
- **ima i onih pojedinaca koji nisu svesni da je njihovo ponašanje nedopušteno i zabranjeno. U ovim slučajevima obično se radi o osobama koje javno iznose određene stavove i ideje bazirane na predrasudama, koje javnost obično ne osuđuje i smatra prihvatljivim.**

Nepostojanje svesti

- o nedopuštenosti javnog iznošenja takvih stavova i ideja
- posebno je vidljivo u slučajevima davanja izjava kojima se osobe omalovažavaju s obzirom na nacionalnu pripadnost,
- odnosno davanja izjava koje su zasnovane na predrasudama, običajima i drugim društvenim obrascima ponašanja zasnovanim na ideji podređenosti ili nadređenosti polova, odnosno stereotipnih uloga polova.

Potrebno JE mnogo više raditi

- ne samo na promeni svesti građana,
- već i na edukaciji građana,
- kako bi bolje razumeli
- suštinu i načine izvršenja pojedinih vidova diskriminacije,
- kao što su govor mržnje, uznemiravanje i ponižavajuće postupanje i dr.

DISKRIMINACIJA I ŠKOLE

- 1. DISKRIMINACIJA ULAZI U ŠKOLE IZ SPOLJNJEG SVETA**
- 2. DISKRIMINACIJA POSTOJI I RAZVIJA SE U ŠKOLAMA
KOJE DELUJU KAO GENERATOR DISKRIMINACIJE
ŠIREĆI JE U SPOLJNI AMBIJENT**

UČENICI KAO DISKRIMINATORI

- **POJAVNI OBLICI:**
- **ISMEJAVANJE, IZOLACIJA/BOJKOTOVANJE, VRŠNJAČKO NASILJE, GOVOR MRŽNJE, OTVORENO ISPOLJAVANJE NETRPELJIVOSTI, STEREOTIPA I PREDRASUDA, GRAFITI MRŽNJE U ŠKOLSKOM PROSTORU I NJEGOVOJ OKOLINI, UNIŠTAVANJE ILI ODUZIMANJE IMOVINE,**
- **DISKRIMINISANI:**
- **SIROMAŠNI, FIZIČKI SLABIJI ILI RAZLIČITI (MRŠAVI, DEBELI, NISKI, VISOKI), ROMI, PRIPADNICI NACIONALNIH, RELIGIJSKIH I SEKSUALNIH MANJINA, ILI SAMO PRETPOSTAVLJENI PRIPADNICI MANJINSKIH GRUPA**

Nastavnici kao diskriminatori

- **POJAVNI OBLICI:**
- **ISMEJAVANJE, IZOLACIJA/BOJKOTOVANJE, GOVOR MRŽNJE, OTVORENO ISPOLJAVANJE NETRPELJIVOSTI, STEREOTIPA I PREDRASUDA,**
- **TOLERISANJE, PODSTICANJE ILI OPRADAVANJE IZRAŽAVANJA MRŽNJE, NETRPELJIVOSTI I OTVORENO DISKRIMINATORNIH STAVOVA OD STRANE UČENIKA (naša deca, dečje igre, zar i mi nismo bili isti takvi, ne treba preterivati)**
- **TOLERISANJE I OPRAVDAVANJE NASILJA PREMA UČENICIMA A KOJE SE PRETPOSTAVLJA DA PRIPADAJU NACIONALNIM, RELIGIOZNIM I SEKSUALNIM MANJINAMA, GRAFITA MRŽNJE U ŠKOLSKOM PROSTORU I NJEGOVOJ OKOLINI,**
- **PODSTICANJE PROTIV NEHETEROSEKSUALNIHGRUPA I POJEDINACA**

ŠKOLSKA UPRAVA & SAVETI RODITELJA

- **NEGIRANJE POSTOJANJA DISKRIMINATORNIH POJAVA**
- **ZATAŠKAVANJE I NEGIRANJE POSTOJANJA POJAVA DISKRIMINATORNOG PONAŠANJA ČAK I KADA DOBIJE RAZMERE OZBILJNOG NASILJA**
- **NEOBAVEŠTAVANJE O SLUČAJEVIMA DISKRIMINATORNOG PONAŠANJA NIKOGA IZVAN ŠKOLE RADI ZAŠTITE “UGLEDA” ŠKOLE**
- **NEPRIMANJE U KOLEKTIV ILI ODSTRANJIVANJE IZ KOLEKTIVA NASTAVNOG OSOBLJA KOJE PREPOSTAVLJENO PRIPADA RELIGIOZNIM, NACIONALNIM I SEKSUALNIM MANJINAMA**
- **ŠIRENJE PREDRASUDA I STEREOTIPA O NACIONALNIM, RELIGIJSKIM I SEKSUALNM MANJINAMA**

-
- **POISTOVEČAVANJE HOMOSEKSUALNOSTI SA PEDOFILIJOM, BOLEŠČU, OPASNOŠČU ZA UČENIKE**
 - **NETRPELJIVOST PREMA ROMIMA, NASTOJANJE DA IH NE UPISUJU, ILI DA IH ISPIŠU, IZOLACIJA, STROŽE KAŽNJAVANJE, POSEBNA ODELJENJA, ZADNJE KLUPE**
 - **POVLAŠĆIVANJE DECE UTICAJNIH RODITELJA**

HVALA NA PAŽNJI